

tedanji v I. zvezku koj pred njim na tisti strani imenovani kaplan v Horjulu.

Kako učitelj iz Kodárjev politikuje.

„Temu služim, temu strežem, kateri me plačuje, od katerega kaj pričakujem. Podložen sem svojemu predniku, katerikoli je, za drugo se ne brigam. — Kaj je bolj kakor en vol? Dva! — Kaj je bolj kakor en goldinar? — Dva! In kaj je bolj kakor ena suknja? Dve! Ena za lepo, druga za gerdo vreme. In kaj pa je bolj, kakor en sam značaj? Dva! — V Reki so se prepirali Hervatje in Magjaroni; kateri koli so premagali, hoteli so imeti svoja bandera po ulicah. Mestjani so imeli po dvoje zastav, in svet je začuden gledal, da je bila danes Reka magjarska, jutri hervaška. Zakaj bi mi ljudski učitelji drugače ravnali? — Vse na svetu ni drugega, nego kruhoborstvo, in koristolovje; Kranjec moj mu osle kaže, kdor tega ne vé in tako ne ravná; kaj se bomo mar mi ljudski učitelji za „nebodi ga treba“ n. p. za národnost, za národ in njegove pravice potegovali in sami sebi škodo delali!! Svoje dni smo bili tako neumni, da smo za dobre besede vse radi storili, a sedaj nam je mrena iz oči padla, in mi skerbimo le za svojo korist, in deremo tje, kjer se nam večji hleb ponuja, ali ga že dobimo, ali ne, to ni vselej v naši moči, a vsaj voljo, doseči ga, imamo zmirom dobro. Aboten svojeglavnež je tisti, kateri tega ne razume. Svoje dni smo bili učitelji národni, radi smo se z otroci pobožnih vaj vdeleževali, ker so naši predniki to radi videli, nismo se sramovali to tudi očitno pokazati, ako je bilo treba, ker to je bila tačas šega in navada med učitelji in tudi pri drugih stanovih, a kdo nam danes za molitev in cerkveno pobožnost drugega da, nego pomilovalno zaničevanje — čemu v cerkvi in pri pobožnih vajah streči; priklanjati in uklanjati se moram na desno in levo, na vzgor in na vzdol, od spredaj in zadej, in potem sem pa neodvisen človek, da lahko jem in pijem, karkoli se mi ljubi, ako imam denar, da vse to lahko kupim. Oj zlata neodvisnost! kaj pa, ako se kolo časa zavrti in se vreme spreoberne? — saj tako hitro se to ne bo zgodilo, i pa kaj zato, mi pojdemo zmirom za temu, kateri nas bo plačeval, in tako bomo zmirom pravo zadeli, mi smo enkrat za zmirom za vse, kar je treba, t. j. šviga švaga cez dva praga. — A prosim, to je tako, kedar po enem pragu pometamo, takrat na drugega smeti kopicimo. —

Ko so mahomedni kristijane lovili in potem v sužnost prodajali, dovolili so nekaterim iz potrebne milosti, da so smeli priseči na koran. Imeli so jih potem nekaj časa v časti, ongavili in božkali jih, — dokler se jih niso naveličali. — Tudi mene so inonarodni velemožje za svojega

vzeli; prisegel sem na njih zakon. — A sam ne vem prav za prav, za kaj so mi skazali to milost. Pst, pst, kdo me posluša?“ — Plašljivo pogleda okoli sebe. — Ko nobenega ne vidi modruje dalje. „Naši velemožje sicer dosihmal niso še nobenemo lasu skrivili, čemu, saj tega treba ni; drug pred drugim se jim ponujajo, kričijoči: Mene, mene mene . . . Aha sedaj se spomnim, na tistega učitelja, katerega je božjast lomila, ko je slišal govoriti plemeniti jezik naših velemož, tolikanj je bil zarit v svoj jezik; ko se je pa v Kodárjih uklanjal in priklanjal, mu je naše gore list iz žepa gledal. Boje da ni ga nihče vprašal, čemu novi list v žepu „und umsonst war der Liebe Mühen.“ A meni je fortuna drugače prijazna. — Mahomedani se čez nekaj časa več ne brigajo za uskoki, a moji velemožje mene na veke ne bodo pozabili. —

In ker smo mi tolikanj modri in prekanjeni, pa tudi ljudske šole v naših rokah verlo napredujejo; to mi sami naj bolje vemo, ker sedaj smo mi prvi, pa ne tako kakor prej, ko smo bili podložni tistim neprijateljem ljudske omike — kako se jim že pravi? — Černuhi in drugi starokopitneži sicer pravijo, da je po šolskih izbah, vzlasti na deželi če dalje bolj svetlo, in v otročjih glavah pa če dalje bolj temno, a mi že vemo, zakaj tako pravijo. To le govoré zato, ker oni niso prvi in vse, kar mi storimo, ne veljá nič. — Recimo pa, da je tudi res, kar nam očitajo, tako so vendar le duhovni na deželi krivi, da so šole prazne, zakaj nas učiteljev ne vbogajo, zakaj nam ne strežejo in nočejo nam podložni biti? ko bi vse to storili, bili bi mi še le pravi gospodje, in šole bi že napredovale. — Pride že čas, ko ljudstvo več ne bo vprašalo po duhovnih učiteljih, temuč bomo mi pravi ljudski učitelji, in takrat se bliža našim šolam zlata doba, katere zarja nam sedaj že vzhaja. — Sicer se mi to nekako neverjetno zdi: učitelj prvi, duhovnik drugi, a nemški učiteljski listi to prerokujejo, mora že res biti.

Sedaj mi je krasna misel v glavo šinila. Preden nastopi zlata doba za učitelje, mine še nekaj časa; v tem času pa ne kaže, duhovnike po nepotrebem žaliti in jih iz šol odpravljati, ker so potrebno zlo in je ljudstvo še tako neumno, da černuhu vse verjame, nam pa čisto malo.

Pa nekaj drugega hočemo storiti. — Ako nam ne bodo hoteli šol popravljati in otrok v šolo goniti, bomo rekli, da niso ljudski prijatelji, da jim ni skerb za ljudsko omiko, da se ne brigajo za šolo, a to le zato, ker nismo več njih sužnji. — Hm, to bo gotovo pomagalo. Javnosti se bodo zbali, in podpirali bodo nas in naše šolstvo, kjer namreč mi gospodarimo in svojo učenost razkladamo. In mi bomo zopet na konji. To bo krasno!

Nekako sem to že poprej sam tako slutil, a „Slov. Učitelj“ me je v tej misli že krepko podperl in posebno poterdil. Ta hoče namreč

duhovnike po Slovenskem s tem pridobiti za šolstvo, da bo po terdovratnejših, kateri se za naše šolstvo nočejo ogreti, hrabro mahal. To bo gotovo pomagalo! — Porok tega nam je vrednik sam. Ko že od tega lista govorim, naj tudi povem, da mi list sicer dopada, a naši velemožje so ga obsodili, ker je pisan v tem neumnem paverskem jeziku, in zato ga tudi jaz obsojujem. — Ako hočem liberalnost in močnodušnost zaje-mati, to raje storim pri živem studentu, a ne še pri motni mlaki, kjer so že slovenski merčesi notri. — Sicer sem pa čisto té misli, da duhovnika potrebujemo le tam, kjer je treba kaj storiti, kaj pomagati; a v javnem življenji, pri javnih zborih naj pa molči; kdo izmed naprednih učiteljev bo poslušal njegove neslanosti! pred nevednim svetom in malo za štafažo tam ga že rabimo.

Modrost vseh modrosti pa je: plašči po vetru sukati; tako delam posebno z narodnostjo; ta stvar je že tako postala bolj duhovska, in ni za nas. — Dokler so bili duhovniki naši predniki, res da smo včasih v surkah hodili; a sedaj je pa frak v šegi. Duhovniki naj sami gledajo, kako bodo shajali s svojo paversko špraho; a novošegni učitelj ni več tak bedak, da bi zarad slovenskih muh svojo prihodnjost stavil v nevarnost. Hm, narodnost, imé za sanjače in nepraktične ljudi. Narod, to sem jaz! Pa je! to sem jo zadel!“

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalovrednega slišiš, koristnega skušiš, zapisi! — Po tej poti otmeh marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinaki: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Nastopljeno novo leto 1873 l. je za Avstrijo v mnogem oziru posebne važnosti. Šest sto dolgih let poteklo je namreč v morje vékov, odkar je bilo visoko-slavni rodbini habsburški izročeno po milosti Večnega Vladarja žezlo avstrijsko. Pač častno torej spominsko leto tako za preuzvišeni dom svitlega Vladarja, kakor tudi za vse narode obširne naše carevine. Obhajala pa se bo poleg tega to leto tudi pet in dvajsetletnica vladarstvenega nastopa Njih Veličanstva svitlega cesarja Franca Jožefa I., tedaj zopet druga spomina vredna doba. Šest sto let je redko redko kdaj ktera rodbina kakemu posestvu gospodar; pa tudi vladati 25 let obširno državo, in to pod raznimi okoliščinami in o silno viharnih časih tudi to kratkomalo ni lahka reč. Reči moramo toraj, da misel, osnovati ravno za to leto na Dunaji veliko svétno razstavo, bila je res misel pomisljiva, visoka, vse hvale vredna. Ravno omenjeni dve dogodbi zaslužite namreč vredno obhajani, ter z odličnim spominkom za sedanje rodove